



Gå-selv-guide til den romantiske have på Møn



LISELUND

En del af Nationalmuseet

I denne gå-selv-guide finder du et kort over haven og en introduktion til det ambitiøse haveanlæg som Antoine og Lisa de Calmette skabte her i slutningen af 1700-tallet. Deres lystslot, der ligger som en hvid perle i havens lysning, kan besøges i forbindelse med en rundvisning. God fornøjelse!

Liselund er Danmarks bedst bevarede romantiske have, og i mere end 200 år har den fortvilet sine mange gæster. Haven ligger ud til den østmønske klint i et meget varieret landskab. Her veksler græsspænen, bakker og søer med dybe slugter og vandfald. Bygningen i dansk, norsk, schweizisk og kinesisk stil understreger naturens skiftende karakter med både blide, barske og eksotiske stemninger.

Liselund Have er åben året rundt
Adgang til haven er gratis

Lystslottet kan opleves på en rundvisning.
Læs mere på vores hjemmeside.

Lad børnene udforske haven med et opgaveark.
Find dem på hjemmesiden.

natmus.dk/liselund



STEDETS HISTORIE

Liselund blev anlagt af amtmand over Møn Antoine Bosc de la Calmette og hans hustru Elisabeth Iselin, kaldet Lisa. De ejede Marienborg på Vestmøn, men købte i 1784 den ejendom på Østmøn, som de opkaldte efter Lisa. De var berejste, og deres rejsedagbøger afspejler deres nysgerrighed og sans for detaljer. Liselund blev godt gennemtænkt.

Liselunds skabere fik kun få år til at nyde stedet. Antoine døde i 1803 og Lisa i 1805, og Liselund gik i arv til deres eneste barn, Charles. Han døde barnløs i 1820, og Liselund blev solgt til hans ven Frederik Raben-Huitfeldt-Levetzau. I 1843 gik det videre til dennes hustrus nevø, Gottlob Rosenkrantz.



I Rosenkrantz'ernes ejertid blev der i 1886-87 opført en ny hovedbygning, Liselund ny Slot. Dertil kom, at haven blev udsat for to klinteskred, et i 1905, da 6½ hektar af anlægget styrtede i havet, og et i 1920, da endnu godt 2 hektar forsvandt samme vej.

I 1938 blev den centrale del af anlægget lejet ud til en selvejende museumsinstitution. Liselund blev bygningsfredet i år 2000, og siden 2005 har Liselund været en del af Nationalmuseet.

Havens ide

1700-tallet blev en brydningstid mellem den gamle og den nye verden. Folk begyndte at tro på sig selv og på egne evner. De gjorde sig fri af de hævdvundne strukturer – og opdagede, at de dermed også mistede et betryggende sikkerhedsnet. Derfor søgte de tilbage til deres oprindelse og til naturen.

Mange af tidens aristokrater gjorde deres have til et jordisk paradys. Nogle hentydede til fjerne himmelstrøg, andre understregede stedets fortid med kunstige ruiner som for at besværgе skæbnen: hvis éns historie gik meget langt tilbage, ville den nok ikke være slut lige med det samme. Antoine og Lisa gjorde begge dele.

Kærlighedens have

Over 200 år efter Antoine og Lisas død bærer deres fælles værk fortsat præg af deres kærlighed til hinanden. Ved Lisas yndlingsbænk lod Antoine opstille en mindestøtte, **Gratiemonumentet (A)**, med et billede af to af de tre gratier: de græske gudinder for ynde og glæde. De mangler bare Lisa. Til gengæld lod Lisa opstille **Skrivermonumentet (B)** til Antoine med en kvinde, der indvier et alter til det rene venskab.



A



B

Den fortryllelse, der hviler over Liselund, skyldes også, at der er taget hensyn til stedets ånd. Et godt eksempel er vandet i området. Calmetterne fik den oprindelige sump stemmet op og forvandlet til en af Liselunds vigtigste attraktioner: Det livgivende vand i varierende former – fra søer og bække til vandfald og hav, fra de stille overflader til det vilde.



C



D



E

Liselunds hvide dame

Antoine og Lisa er hovedpersonerne i Liselunds historie, men deres søns hustru Martha har fået en særlig status. Skønt Liselund blev solgt efter hendes ægtemands død i 1820, fik hun lov til at bo i slottet til sin død i 1877. Hun klædte sig helst i hvidt og omgav sig med hvide dyr, og hun blev en levende myte, en søster til den venligtsindede 'hvide Dame', som spøger på Liselunds klint.

I Marthas tid blev Liselund besøgt af skønnånder som billedhuggeren Bertel Thorvaldsen samt digterne Adam Oehlenschläger, Christian Winther og H.C. Andersen.

GUIDE TIL BYGNINGERNE

Liselunds oprindelige hovedbygning, "slottet", skal ses i sammenhæng med havens øvrige bygninger. På Liselund er funktionerne i den herskabelige beboelse ikke samlet i ét hus, men fordelt på mange små, selvstændige bygninger. De er alle sammen opført af arkitekt Andreas Kirkerup og har udsmykninger og møbler tegnet af hofdekoratør J.C. Lillie.



Lystslottet (1), der stod færdigt i 1792, ligger centralt med udsyn til havens vigtigste dele. Umiddelbart kan lystslottet virke mindre end det egentlig er, men indenfor gemmer det på en rummelig spisesal, havesal og adskillige fornemme soveværelser på flere plan.

Schweizerhytten (2), der ligger nærmest indgangen til haven, er opført ca. 1795. Den kan virke som en lidt mere rustik udgave af lystslottet. Schweizerhytten har fra første færd rummet en bolig for stedets opsynsmand og en gæstelejlighed.

Det samtidige, træbeklædte **Norske Hus (3)**, der ligger i lysningens nordligste del i en tilstræbt norsk natur, blev også bygget som gæstehus. Her er taget et særligt hensyn til den trætte gæst i form af en vinduesskodde med en udskåret halvmåne.

Det pagodeformede **Kinesiske lysthus (4)** i havens nordvestligste del er indrettet med bøgetræsmøbler, der er malet, så det ser ud, som om de er af bambus.

Nogle praktiske bygninger er to **lokummer (5)**, et ved lystslottet og et ved Norske Hus. De er beklædt med træ, så de ligner brændestabler. En rund, stråbeklædt bygning ved Schweizerhytten er et **ishus (6)**. Her kunne is-blokke savet ud om vinteren holde sig kolde og bruges til afkøling af madvarer resten af året.

En firlænget Materielgård nord for Norske Hus er også fra Antoinettes og Lisas tid, men er ikke en del af det offentligt tilgængelige anlæg. Til den oprindelige have hørte endelig et badehus, et kapel, et fiskerhus og på klintens top en tilstræbt ruineret fæstning. Disse bygninger er forsvundet i tidens løb. I søerne er der ikke længere broer og trækfærger, og den såkaldte **Djævebro (C)** over stedets største kløft samt **korset (D)** på klintens top er fornyet.



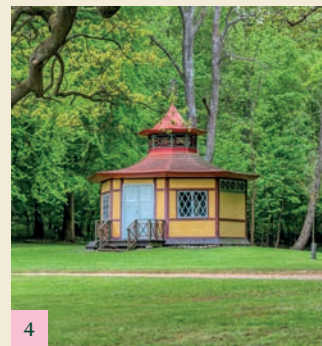
1



2



3



4



5



6

